

У ПЕРШЫ КЛАС У ДОБРЫ ЧАС! Фоташэйд І. Салавейчыка.

Іван МУРАВЕЙКА

Вершы для малых

РЭХА

Вся стаў за каскаром
І пачаў размову з борам.
— Я пайду ў гучар адзіні!
— Ідзі...
— Выру дуб адной рукой!
— Ой...
— І дугу адзіні сагну!
— Ну?...
— Я мядзведзя запрагу...
— Угу...
— Паганяць лісе даверу...
— Веру...
— Мы паедзем па лугах.
— Ах...
— Па лясак і па палёх...
— Ох...
— Забячым пасадзім сто...
— Што?...
— Хай паедзе дзевятара...
— Ура!

РАБІНА

Калі нашага двара —
Восемдзесяць дзён!
Ла высокага кастра
Грэе рукі сіва.
Я-ж у помыты залы,
Жар у рот кідаю
І гляджу на далыні лес,
І шчыра сьпяваю.
Я сьпяваю, які бачу
Ручаіны з горкі.
Не цяжкі жар нічужу...
Толькі ледзь-ледзь горкі...
Вось акое дзіва ў нас!
А ці ёсьць такое ў вас?

НЕБЫЦІЦА

Перапылішы мора лоўка,
Кот Мурманкавіч з'ёў воўка.
Шкуру вывесіў сушыць,
Каб на зіму шубу шыць.
Мішанятка шкуру ўкрала —
Велізарны воўкам стала.
З'еся грозная ката
І-у норку латата!

Навучальны год пачаўся

1 верасня! Колькі светлых мар і надзей у маці, якая адпраўляе сьвіна раз свай дзіця ў школу! «Віт ты будзеш праз год!» Можна вучоным, а можа станаць наватарам вытворчасці, ці можа адправіцца ў міжпланетнае падарожжа? — думае яна і разам з гэтым шэрады верыць, што наша Радзіма паклаціцца ад дзеся ае дзіцяці. Яно будзе тым, які захаца, бо ў нас, як нідзе, шырока расчынены дзверы ў свет навуцы.

У гатунцы з нашым карэспандэнтам начальнік Упраўлення школ Міністэрства асветы БССР М. Дарафенка расказаў: — Сёння ўпершыню ў рэспубліцы ў 36 сярэдніх школах, якія маюць аднакласны кадры і матэрыяльную базу, уводзіцца працэс «Анавоны вытворчасці». У 8—10 класах школ сельскай мясцовасці вучні будуць вывучаць шматлікія галіны сельскай гаспадаркі, жывёлагадоўлі, механізацыі, а ў школах, якія знаходзяцца ў гарадзкіх умовах, уводзіцца асноўны матэрыял навукова-вытворчай практыкі. У сувязі з гэтым навучная праграма пераглядана. Яна больш удасканалена і разгружана ад другарадных матэрыялаў. Усе гэтыя меры прызначаны для шырокага падтрымкі з боку напай грамадзянін. Бацькі і вучні сярэдніх школ № 1 і № 2 горада Вілейкі правялі ініцыятыўны ўстаноўні збор, у якім абмеркавалі многія калясы, прадпрыемствы і МТС перадаць школам лектарыя прыгоднае абсталяванне і машыны для практычных заняткаў.

З асноў вучняў, якія закончылі самагодку ў мінулым навучным годзе, 68 працэнтаў вучацца далей, а астатнія частку ў спецыяльных навуковых устаноў, пайшлі працаваць у калгасы, на фабрыкі і заводы. Многія з іх спадчынілі сваю працу з зацікаўленым навучаннем.

Вілейкі падзей з'явілася адкрыццё школ-інтэрнатаў. У 12-ці такіх школах нашай рэспублікі пачынаюць сваю вучобу пераважна дзеці аднавоі і многавоіных маці, інальці ваіны і працы, дзеці-сіроты, якія будуць знаходзіцца на даражэўным утрыманні. Вучні школ-інтэрнатаў атрымаюць для сабе неабходную спецыяльную адукацыю.

ПЕРАДАВІКІ КУЛЬТУРНАЙ РАБОТЫ

Матарыст Іван Глоба

«Вось ён бяжыць у кінагарню з вялікім фанерным куфорукам у руках. Маршуе на ўсім, гэта звычайны гарадскі падлетак.

— Чый гэта хланчук?
— Хланчук? — пералыгала загадчыка кінагарні. — Гэта стаў чалавек... лепшы ў раёне матарыст і кінапашо.

Загадчыка рабіната адказаў культуры Уладзімір Разумікоў не без гонару любіваўся гэтым «сталым чалавечкам». Яшчэ зусім нядаўна ён бегаву ў школу і толькі на адну-дзве хвілінкі затрымаваўся ў майстэрні па рамонту кінаапаратуры, у якой шпёр ацывае сябе гаспадаром. «Загінуў рухавік? Трэба разабраць і пачынаць яго. Салпаваўся працэсар? Не варты было кінаапаратуру перадаць сабе наглядчыку на ладучы!» Іван Глоба, ці як матарыст кажуць, «наш дырктар», хутка знайде прычыну кожнага пашкоджання.

— Чаму-ж цябе не падпусцілі да кінаапарата? — запыталася аднойчы ў Івана яго сябра па школе.
— Кажуць, што малы выра...
— Аднаго разу захварэў балька Івана. Стары, відаць, моцна на хваліваўся за сына, бо паклікаў яго да сабе і, крэху падушыўшы, сказаў:
— Ну, які ты будзеш жыць, калі мяне, прыкладна... завязуць у бальніцу?
— Я хачу паказаваць кіно, — упарта сказаў Іван.
— Думаеш, гэта лёгка? — стары ўзняў на сына стомлены погляд. — А колькі трэба ездзіць? Аднаго дня не пасядзіш дома.
— Ведаю, тата! Ты адно не злуй на мяне: усе святочныя дні я запаматаў кінаапаратуру — і ў гарадзе, і ў вёсках. А рухавік — на зубок ведаю.

Бацька крэху навеслаў, бо сам хацеў, каб яго сын жыў з працы рук.

ПРОЛЕТАРЫН УСІХ КРАІН, ЕДНАЙЦЕСЯ!

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЖЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАУ БССР

№ 36 (1103)

Субота, 1 верасня 1956 года

Цана 40 кап.

Новы тэатральны сезон

Сёння пачынаецца новы сезон у тэатры імя Я. Купалы і Рускай драматычнай тэатры. У гэтым жа месяцы пачынецца свой сезон амаль усе астатнія тэатры рэспублікі. Трэба сказаць, што ўсталявалася ў тэатрах напярэдняе практыка — адкрываць новы сезон у верасні. Шматгадовы вопыт паказаў, што верасень — лепшы «тэатральны» месяц. У Беларусі, як правіла, ён бывае цёлым, сонечным, і людзей цягне ў парк, на адкрытыя пляцоўкі. У гэты перыяд ішчэ ў самым разгары адпачувальнага кампанія, і значна колькасць гаражан знаходзіцца ў дамах адпачынку, санаторыях, турыстычных пазіцыях. Студэнцкая моладзь у большасці выязджае на зборку ўраджаю ў калгасы і г. д. Таму не дзіва, што ў верасні рэдка бываюць запоўнены тэатральныя залы. Дарэчы, у гэтым антрапоне ўсебакова ўлічвалі мінусы гэтага месяца і, як правіла, пачыналі сезон не раней кастрычніка.

Відаць, і нашым тэатрам варты ўспомніць гэтую традыцыю з тым, каб прадоўжыць тэрмін сваіх гастрольных летніх пазіцыяў у іншых гарадах, раённых цэнтры і калгасы.

Выездныя тэатры рэспублікі гэтым летам у абласныя, раёныя цэнтры, у калгасы і на цаліныя землі паказалі, якую вялікую справу могуць зрабіць тэатры ў летні час. А між тым гэтая часовая праца спыняецца ўжо ў канцы ліпеня, бо ў жніўні тэатральныя калектывы спыняюцца ў адпачынак, які з большай карысцю для справы можна было-б пераесці на верасень.

Павелічэнне перыяду летняй працы тэатраў мае ішчэ адзін немаляважны дадатны бок: за гэты час кожны калектыв будзе мець магчымасць падрыхтаваць новы спектакль да адкрыцця сезона на сваёй базе. За апошнія гады проста ўжо выйшла са звычаю адкрываць сезон новымі спектаклямі. Репертуарныя афішы, вышпачаныя да адкрыцця сезона, запіваюцца, як правіла, старымі назвамі і толькі да кастрычніцкіх свят тэатры выносяць першую прэм'еру новага сезона. А гэта-ж таксама напярэдняе. Такія практыка адукацыя глядацкай часці часоў новага, святочнага, чыста і павінна вызначацца адкрыццём кожнага сезона. Гэтую даўнюю і вельмі правільную традыцыю нашы тэатры таксама забылі. І шпэца, што сёння глядачы ўбачаць у тэатры імя Я. Купалы, напрыклад, стары спектакль мінулага сезона. Не абавязкова закрываць сезон новымі творами, як гэта робіцца часта ў нас, але абавязкова адкрываць ім свой новы тэатральны год.

І ў пачатку гэтага сезона не так хутка з'явіцца новыя спектаклі. Толькі Рускае тэатр імя Горкага адкрывае сезон новым спектаклем «Права на шчасце»

ла і'есе І. Дорскага. Усе-ж астатнія прэм'еры ў сваёй большасці будуць паказаны напярэдня і ці ў дні кастрычніцкіх свят. Вельмі правільна, што гэтыя дні тэатры сустракаюць новымі творами падарункамі, але тэатры маюць поўную магчымасць адзначыць такімі падарункамі і неасрэдна сваё свята — адкрыццё новага сезона.

Адкрыццё яго ў гэтым годзе не стала сапраўдным тэатральным святам.

Тым не менш новы сезон павінен стаць сапраўды святочным і адменным, бо ён супадае з усенароднай падрыхтоўкай да 40-й гадавіны савецкай улады. Да тэатральнага мастацтва народ падрыхтоўваецца ў гэтым годзе асабліва патрабаванні. І гэта зразумела. Глядачы захочуць убачыць на сцэне жыццё, заваяванае Вастрэчынскай рэвалюцыяй, выбары барацьбы за праходную камунізму, духоўнага ў вяртэнне савецкага чалавека, выхаванага ў барацьбе за рэвалюцыю і сацыялізм. Значыць, асноўны репертуар новага сезона павінен стаць спектакляў аб савецкім чалавечым.

Як-жа вырашаецца гэтая важнейшая задача ў новым годзе? Вядома, вельмі сур'ёзна падстава трымаюцца за репертуар у юбілейным годзе. Звычайна тэатры да пачатку сезона маюць репертуарны план да канца бягучага года. З новага-ж года распрацоўваюцца планы на бліжэйшыя шэсць месяцаў. Як правіла, у гэтых планах больш-менш ясна вызначана класіка. Месяца савецкай п'есы там вельмі ўжо многа; у залежнасці ад яе з'яўлення. Тэатры менш за ўсё былі арганізатарамі савецкага репертуару, а чакалі, пакуль што прыляцець у рукі.

Тэатрам дадзена цяпер шырокае права ў арганізацыі свайго репертуару. І гэты права трэба скарыстаць, каб змяніць старую практыку планавання і, самае галоўнае, каб пачаць сапраўдную арганізацыю савецкага репертуару.

Якія савецкія п'есы будуць мастацтвам і юбілейным годзе? На гэтае пытанне сёння не можна адказаць ніводнамі іраўнаважна. Могуць быць названы дзве-тры п'есы, якія той ці іншы тэатр мяркую ўключыць у план, але пэўна вызначанага плана настанова такіх п'ес у тэатрах аднаго года. Аб юбілейных спектаклях трэба думаць і разлічвацца ўжо ў сучасны момант. Ужо цяпер асобныя рэжысёры, мастакі і акцёры павінны ведаць, над чым ім прыдзецца працаваць у юбілейным годзе, каб адпаведным чынам падрыхтавацца да гэтай працы і арыентавацца на яе. Нельга далей мірыцца са спектаклямі-«спараселкамі», якіх няма было ў кожным годзе. Таму, не адкладваючы наўрад, тэатрам неабходна ў бліжэйшы час вызначыць асобныя п'есы з савецкай, рускай і зарукежнай класікі, выбраць працяжныя творы для інсцэніровак і арыентавацца на іх рэжысёраў.

Да саракагоддзя Кастрычніцкай рэвалюцыі

Музей рэспублікі распачаў збор матэрыялаў, з'вязаных з гісторыяй Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі і грамадзянскай ваіны.

Навуковыя работнікі Гродзенскага гісторыка-археалагічнага музея знойдзены ў архівах Мінска, Брэста, Віцебска фатаграфіі і дакументы аб Літоўска-Беларускай ССР, утворанай у 1919 годзе, і партызанскай руху на Беларусі ў гады грамадзянскай ваіны. Сабраны матэрыялы аб актыўных удзельніках грамадзянскай ваіны — беларусах: І. Бартош—былым ваенным камісару 146 палка 17-а стралковага дывізія, якая дзейнічала на Заходнім фронце; А. Панквіч—удзельніку ўзброенага Кастрычніцкага паўстання і грамадзянскай ваіны, камісару 1-га Беларускага камуністычнага атрада; В. Зосіку—ваінным і моладзю ішчэ, узагароджаным ордэнамі Чырвонага Сцяга за гераізм, працяўлены ў баях на франтах грамадзянскай ваіны.

Сабраны зброя, абмундыванне і іншыя рэліквіі часоў грамадзянскай ваіны. Усе гэтыя матэрыялы экспануюцца ў нова-адкрытым аддзеле гісторыі савецкага перыяду (1917—1941 г.).

У раздзеле сацыялістычнага будаўніцтва Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай ваіны экспануюцца пазычаныя матэрыялы, якія характарызуюць узлел беларускага народа ў Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі і грамадзянскай ваіны.

Сярод экспанатаў—нямала унікальных: партыйны білет, выданы ў 1917 годзе Мінскім камітэтам РСДРП тав. Скуратовічу, дзунаткі білет Мінскага Савета рабкоўчых і салдацкіх дэпутатаў і іншыя матэрыялы.

Навуковымі работнікамі Віцебскага абласнога краязнаўчага музея выяўлена звыш 150 дакументаў аб станаўленні савецкай улады на Віцебшчыне.

Вялікая работа па перабораве раздзела

экспанатаў на тэму «Падрыхтоўка і правядзенне Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі» праводзіцца ў Гомельскім краязнаўчым музеі. У архівах Мінска, Ленінграда, Новабылі, Мар'іна сабраны звыш 300 дакументаў і фатаздымкаў, якія характарызуюць узлел працоўных Беларусі ў Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, вучаўчыцца асаблівасці справы пенсінераў — былых удзельнікаў рэвалюцыі і грамадзянскай ваіны. Калектывы музея рыхтуе зборнік «Кастрычнік на Гомельшчыне».

Поліакі краязнаўчых музеяў сабраў шкава матэрыялы па палачаніна, гераю грамадзянскай ваіны, камандзіра «Жалезнай дывізіі» тав. Азіна.

Збіраюць матэрыялы да саракагоддзя Савецкай улады Слуцкі, Мазырскі, Бабруйскі і іншыя краязнаўчыя музеі.

Г. САМОНАУ.

НА БУДОУЛЯХ

Мінск — у раштаванні новабудоваў... Гэтыя словы сталі да таго звычайнымі, што самі мінчане так аб сваім горадзе ўжо не гавораць. Яны кажуць прасцей: «Вы ішчэ не былі ў Палацы культуры профсаюзаў?», «Трэба пайсці ў новы магазін?», «Паседзем на Мінскае мора...» І кожны разумец, што гутарка ідзе аб нядаўна збудаваным аб'екце. Узведзена многа будынкаў культуры-асветныя устаноў. Тэлевізэр і Тэатр юнага глядача ўжо абслугоўваюць мінчан. А на заводскіх усрэдніх тэатрах глядацкай запамінаюць вечарамі новыя клубы і паласы культуры, якія ішчэ нядаўна былі ў раштаванні.

Мы ўдзячны тым, хто ўзводзіў камені за каменем светлыя і ўтульныя памяшканні.

на будоўлях

Буды, з новых устаноў культуры бліжэй усіх да зямлі будынкаў Музея выяўленага мастацтва БССР. Тут ужо разгарнуліся аддзеленыя работы. Адзін з лепшых тынкоўчыкаў на будоўлі — Чарняк Мікалай Антонавіч. Ён амаль 25 год не выпускае з рук кельму. «Стараемся зрабіць прыгажэй. А вось развесіць карціны, расставіць скульптуры — наша праца знікне ў шпэно. Але гэта не крыўдзіць нас таксама на карысць мастацтва працэму», — гаворыць Мікалай Антонавіч.

Патрадыям на сцэне будучага цырка. Ужо ўсталяваны яго абрысы. Пад яго купалам хутка будуць выступаць прытанцы, моцныя, смелыя гімнасты і акрабаты, а цяпер тут заняты будзёнай працай будаўнікі.

Буды адзін з іх — Антон Антонавіч Каржанец. Яго брыгада ўкладвае бетонныя пліты перакрываюць сталі. «Працэму побач з воблакамі», — жартуе Антон Антонавіч. І працуе ў ім вельмі добра. Кожны дзень брыгада перавыконвае вытворчы заданні.

Таварышы будаўнікоў цырка — рабочыя таго-ж упраўлення № 4 і трэста № 2 ужо закончылі будынак для Дзяржаўнага кансерватарыя. Ідучы работы ўнутры. Крэху дзіўна, што ў гэтым музычным доме кляпошчыца аб тым, каб музыка «не была чужым». Справа ў тым, што ў кожным класе па-

віны быць абсалютная ішчыня. Ні адзінаго гукі звонку! Аб гэтым і кляпошчыца Анатолай Мікалаевіч Дубішкі. Старацца ўкладвае ён гіпсавыя перагародкі, якія нададуць сцэнам гукапераноснасць. «А слухаць канцэрты мы будзем у Вялікай зале: там цудоўная акустыка», — заўважыў Анатолай Мікалаевіч, калі мы пажартавалі з яго перагародак.

Буды, з новых устаноў культуры бліжэй усіх да зямлі будынкаў Музея выяўленага мастацтва БССР. Тут ужо разгарнуліся аддзеленыя работы. Адзін з лепшых тынкоўчыкаў на будоўлі — Чарняк Мікалай Антонавіч. Ён амаль 25 год не выпускае з рук кельму. «Стараемся зрабіць прыгажэй. А вось развесіць карціны, расставіць скульптуры — наша праца знікне ў шпэно. Але гэта не крыўдзіць нас таксама на карысць мастацтва працэму», — гаворыць Мікалай Антонавіч.

на здымках (зверху ўніз): А. Каржанец, А. Дубішкі, М. Чарняк.

ЗА ТЫДЗЕНЬ

Памяці Івана Франка

Працоўныя рэспублікі шырока адзначылі стагоддзе для нараджэння выдатнага украінскага пісьменніка Івана Франка. У Мінскім палацы культуры профсаюзаў 27 верасня адбыўся вялікі вечар, на які сабраліся працоўныя сталіны — рабочыя, служачыя, пісьменнікі, артысты. Вечар адкрыў М. Лынькоў. Да-

клад аб жыцці і творчай дзейнасці І. Франка зрабіў кандыдат філалагічных навук Ю. Пішчэкоў. Вершы Франка ў перакладзе на беларускую мову прачытаў П. Прышкоўскі і А. Зарычкі. Заслужаная артыстка БССР Э. Браўарская прачытала вершы паэта на рускай, беларускай і украінскай мовах.

Семинар загадчыкаў бібліятэк

Брэсцкая абласная бібліятэка правяла абласны загадчыкаў раённых і гарадскіх бібліятэк вобласці. На парадку дня быў даклад аб выніках работ бібліятэк вобласці за першае палгоддзе, а таксама абмен вопытам па пытанню правядзення семінараў сельскіх бібліятэкаў.

Загадчыка Ляхавіцкай раённай бібліятэкі тав. Кухарэна расказаў аб тым, якія вынічавы запатрабаваны чытацкай і кіруючым чытаннем. Загадчык Брэсцкай раённай бібліятэкі І. Матлахаў падзяліўся вопытам выкарыстання каталагаў і картатэк пры абслугоўванні чытачоў. Аб рабоце срод механізатараў расказаў загадчык Бяшчэўскай і Ганцавіцкай раённых бібліятэк.

А. МЕЛЕМЭД, метадыст Дзяржаўнага бібліятэкі імя В. І. Леніна.

Вечар беларускай паэзіі

На вечар беларускай паэзіі арганізаваны бібліятэка імя Горкага, прышло многа слушачых уральскіх устаноў, інтэлігентных, студэнтаў сталіны. Уступнае слова зрабіў А. Кучар. Ён расказаў аб шляху развіцця беларускай літаратуры.

З чытаннем сваіх новых твораў выступілі А. Александравіч, А. Астрышка, В. Вітка, А. Волскі, Н. Гілевіч, К. Кірэнка.

Г. ВІНАГРАДАУ.

Сустрэча з настаўнікамі

Цёпла сустрэча настаўнікаў Валожынскага раёна адбылася з беларускімі пісьменнікамі. Аб шляху развіцця беларускай літаратуры расказаў І. Шамякін. Асобныя кар-

ціны з новай п'есы прачытаў А. Макаёнаў. М. Луканін прачытаў новыя вершы. Пісьменнікі адказалі на шматлікія пытанні.

Н. ЛУЧКОУ.

Канцэрты харавой капелы

Калектыв Дзяржаўнай харавой капелы БССР выехаў на гастролі ў сельскую мясцовасць заходніх абласцей рэспублікі. Артысты павіталі ў Баранавічым, Івацэвічым, Слоніміскім, Коўрнскім і іншых раёнах.

У сучасны момант капела абслугоўвае хлэбаробу Брэсцкага раёна. У плане гастрольнай паездкі значна таксама наведванне калгасаў Піншчыны.

П. КРУКАУ.

Баль юнацтва

Звыш тысячы юнакоў і дзяўчат старэйшых класаў ішчэ сталіны сабраліся ў Палацы культуры і профсаюзаў на школьны баль, прысвечаны пачатку навучнага года.

У тэатральнай зале адбылася сустрэча моладзі з І. Шамякіным. Ён павітаваў вуч-

няў з новым навучным годам і пажадаў ім поспехаў у вучобе. Затым выступілі ўдзельнікі афары Брэсцкай краіны А. Махавіч, сакратар гаркома комсамола Т. Дзімітрыева і настаўніца А. Золтава.

В. МАЛКІН.

Здымкі кінофільма „Гісторыя рускай пісьменнасці“

На прахадзі тыдня ў Полацку праводзілі здымкі навукова-папулярнага фільма «Гісторыя рускай пісьменнасці». Асабліва цікавае для дэкаратараў меў Барысаў Шулэжніка, які знаходзіцца недалё-

ка ад Полацка. На камені выбіты крэй і наліскі, які адносіцца прыкладна да XII стагоддзя. Надпіс зроблены на зладу Полацкага князя Барыса.

Гастролі К. Шульжэнікі

На гастролі ў Мінску знаходзіцца заслужаная артыстка РСФСР К. Шульжэнікі. На канцэрт, які пра-

ходзіць з поспехам, артыстка выконвае лірычныя, жартоўныя і жахравыя песні.

Пасля аднаго з кіносеансаў Іван вярнуўся дамоу моцна ўхваляваным, эміграваным. Кінаапаратура Васілеўскага раз-па-раза дапуская памылкі. У клубе тупаля нагамі, патрабавалі назва грошы за білеты.

— Сунакоў людзей, — сказаў Іван, — а ты часам праверу апарат. Мусяць, ты агарач нешта пакажыш? — Вачыш, які знайшоўся! — абурэўся Васілеўскі. — А ў інструменты што напісана? Што, я цябе пытаю? Матарыст павінен за рухавік адказаць. Гэта для чаго не закон? — Але і заваў Васілеўскі па-

свойку, «бед душы» — назраба і і труба. Скінуўшы франч, ён лілівым крокам сагнуўся з кутка ў кутку, шукаў меліна дроту. Потым махнуў рукою на ўсё і сеў на парог. Іван сам наладзіў апарат.

— Заўтра папрашу Разум-кова, каб накіраваў мяне на ішчэ кінаперасоўку, — сказаў ён бацьку. — Васілеўскага, відаць, нішто не адлучыць ад заапытай. А потым і выйшае ён часта.

Міналі дні. Іван увесь аддаваў рабоце, вывучаў тэхніку і паступова стаў адным з лепшых матарыстаў раёна, пачаў пікаціцца справамі іншых кінаапаратураў. На жаль, нека-торых з іх прапнуць не лепш за Васілеўскага. Напрыклад, кінаперасоўка Рыгора Акіра-віча прастояла, ён часта па-чынае дэманстраваць фільмы ў... дванаціць гадзін ночы.

Быў такі вылазак з ім у тэатр Паргарава, да раіныя тэ-заў ён глядачоў у вёсках Па-дзельчыцы і Ягалькі.

На думку Івана Глоба, у такіх

Кніга пра беларускую архітэктур

За гады савецкай улады ў Беларусі выхавана цэлая плеяда архітэктараў, інжынераў і вучоных, якія распрацоўваюць практычныя, тэарэтычныя і гістарычныя пытанні беларускай архітэктуры. Іх актыўнасць асабліва вырасла пасля Айтчынскай вайны ў сувязі з аднаўленнем і будаўніцтвам беларускіх гарадоў і вёсак. І калі архітэктары і інжынеры-практыкі ў пэўнай меры справіліся з задачай будаўніцтва, тады спецыялісты, якія працуюць у галіне гісторыі архітэктуры і будаўніцтва, паставілі са сабой мэту вывясіць з гісторыі беларускай архітэктуры і будаўніцтва агульныя справы. Астатняе тэорыі ад практыкі ў перыяд бурнага будаўніцтва не маглі не прывесці да разу памылак.

Вучоныя, якія працуюць у галіне беларускай архітэктуры, не часта рабілі свае імя даследаваннямі. З працаў на гэтую тэму трэба адзначыць манаграфію Ю. Ягорава «Горадабудаўніцтва Беларусі».

Не дзіўна таму, што кожная новая работа па архітэктурнай Беларусі знаходзіць востры сярэд спецыялістаў і грамадзянскіх рэспублікаў.

Надаўна выйшла з друку кніга М. Капара «Беларуская архітэктур», падрыхтаваная Інстытутам літаратуры і мастацтва АН БССР.

М. Капар аспявае развіццё архітэктуры-будаўніцтва мастацтва на тэрыторыі БССР са старажытных часоў да пачатку XX стагоддзя. Кніга напісана на аснове валака дакументальнага і фактычнага матэрыялу і таму каштоўная для архітэктараў, будаўнікоў і чытачоў, якія цікавяцца гісторыяй беларускай культуры.

Кніга знаёміць з развіццём архітэктуры-будаўніцтва ў нашых далёкіх пракалах. Яна, будучы да дрэва, зямлянкі, якае служыла пратэкам першых будынкаў чалавека, паступова змяняюцца больш утулістым жыллем. Прадкі славян — вэндзі ўжо ў першым стагоддзі новай эры навучыліся будаваць дамы, гаспадарыныя будынкаў і пецы для паловаў жалезнай руды.

Адзін з раздзелаў аўтар прысвячае архітэктурнай ахадзіць абласцей Русі IX—XIII стагоддзяў. Архітэктурна-Кіеўскай дзяржавы з'явілася новым этапам развіцця архітэктуры ўсходнеславянскіх плямёнаў. Прыкладна хрысціянства палігнала за сабой стварэнне новых тыпаў будаўніцтваў — перакваў і манастыроў. Развіццём і ўмацаваннем беларускай архітэктуры ў гэты перыяд былі перакваў IX стагоддзя ў Мінску, Паліччу і Гродна. Друга праістравана валама Палацкая абароннага вежа.

Аўтар знаёміць чытача з беларускай архітэктурай XIV—XVI стагоддзяў, з працэсам фарміравання беларускай культуры, планіроўкай і забудовай гарадоў, архітэктурнай зямкаў, прыгоннай і культавай архітэктурай.

У кнізе знайдзіць месца пытанні планіроўкі, забудовы і ўмацавання гарадоў, палацавай і культавай архітэктура Беларусі XVII—XVIII стагоддзяў.

У апошнім раздзеле М. Капар каротка характарызуе развіццё архітэктуры ў Беларусі з другой палавіны XIX да пачатку XX стагоддзя. Многія цікавыя прыклады публічнага мастацтва невядомых беларускіх архітэктараў айнае чытач.

Адзін кніга М. Капара не пазбавіла істотных недахопаў.

На думку аўтара, гісторыю беларускай архітэктуры можна падзяліць на сем перыядаў. Першы перыяд ахоплівае будаўніцтва чалавека на ўмовах першых бытна-абшчыннага ровадлага ладу, перыяд ад другога да шостага (з IX да сярэдзіны XIX стагоддзя) адносіцца да эпохі феадалізму і сямі перыяд — да капіталізму. Гісторыю архітэктуры мае непарыўны працэс развіцця, які падзяляе на асобныя перыяды вельмі складана. Прынятае М. Капарам самістэўнае перыядызацыя беларускай архітэктуры з'яўляецца, на наш погляд, вельмі няўпэўненай і недастаткова абгрунтаванай.

Спраўды, чаму імяна сем перыядаў? Чаму першы перыяд гісторыі архітэктуры на беларускай аямі пачынаецца з часу пераходу ўсходнеславянскіх плямёнаў да асалага спосабу жыцця? Хіба архітэктурна не парадзілася разам з чалавекам?

«Узнікненне архітэктуры на тэрыторыі Беларусі адносіцца да таго перыяду, калі людзі ўпершыню перайшлі ад збральніцтва і палявання да пасячнага земляробства і жывёлагадоўлі. Пераход ад вандрунага спосабу жыцця да асалага патрабаваў збудавання больш трывалых і доўгавечных пабудоваў (стар. 4).

З прывежанай цытаты, як і з далейшага тэксту кнігі, можна зразумець, што да пераходу чалавека да асалага спосабу жыцця таксама ўзвысіліся будынкаў, але толькі больш прымітывныя. Значыць, першаму перыяду папярэдняй іпшэ нейкі этап гісторыі архітэктуры на тэрыторыі Беларусі. Яго чамусьці аўтар выключыў з перыядызацыі.

Або чаму станаўленне пятага перыяду беларускай архітэктуры вызначаецца ўз'яўленнем Люблінскай і Браслаўскай уній? Шіне таму, што затым будучаца на тэрыторыі Беларусі вялікая колькасць уплівак храмаў, зямкаў і крапасцей?

Галоўныя раздзелы кнігі — III, IV і V — прысвечаны разбору прыгоннага, культавага і зямкавага будаўніцтва на тэрыторыі Беларусі. Усе астатнія віды будаўніцтва асветляюцца мімаходам або зусім не закранаюцца, як, напрыклад, архітэктурна жылы, прамысловыя-вытворчыя і інжынерныя збудаванні. У рабоце не атрымалі адлюстравання разнічкі канструктыўнай думкі і становішча з будаўнічымі матэрыяламі ў беларускай архітэктурі.

Разам з тым вядома, што населеныя месцы на тэрыторыі Беларусі, пыхай гэта будзе гарадзішча патрыярхальна-ровадлага ладу або сярэдневяковы горад, у асноўным складаліся з жылля і вытворчых пабудоваў прадоўжана насельніцтва. У арганізацыі і планіроўцы, у рацыянальных прыёмах будаўніцтва, ва ўменні эканамічных сродкаў дасягнуць мастацкай выразнасці збудавання і вывясілася больш чым дзе-небудзь самабытнасць беларускай архітэктуры. Асабліва гэта наглядна ў драўлянай архітэктурі. Насельніцтва краіны, у мінулым багатае дрэвам, выпрацавала сваеасаблівы, вельмі ўстойлівы прыём будаўніцтва з дрэва. Беларускія майстры ў свой час высюка павіў Шэтр I, шырока прымянялі іх для будаўніцтва Пенебурга. Або майстэрства муляраў. Да гэтага часу здымаюцца нас сваёй трываласцю каменныя выкапнёвыя дамоў і гаспадарчых пабудоваў, выкладзеных з пеглы і каменя на вапняным растворе. Ёсць меркаванне, што вялікая трываласць вапнянага раствору дапамагла за кошт прыбывання малочных асалагаў. На тэрыторыі Беларусі ў мінулым было распаўсюджана запэўненне драўлянага каркаса сцяны сырцом, прагай або каменем.

«На жаль», — піша аўтар аб масавай архітэктурі, — магчымасці даследавання гэтага галоўнага віду архітэктурнага будаўніцтва абмежаваныя як адсутнасцю такіх неабходных гістарычных дакументаў, так і збылым пераважнай большасці драўляных жылых пабудоваў».

Нам думецца, што прычына выключэння на не столькі ў адсутнасці фактычнага матэрыялу, колькі ў недастаткова ўважлівых адносінах аўтара да важнейшай галіны беларускай архітэктуры. Істотным недахопам нарыса «Беларуская архітэктур» з'яўляецца дзспароннасць у размеркаванні тэкставага, дакументальнага і графічнага матэрыялу па раздзелах тэм. Здавалася-б, што на меры набліжэння да нашага часу карысна было-б прывесці больш прыкладаў з архітэктурна-будаўнічай практыкі Беларусі з больш разгорнутым іх аналізам. Але гэта не зроблена. Аўтар размясціў тэкст адвольна. Так, залішне надрабнае апісанне Гомельскага палаца перагрукнае і сямейнай хронікай яго былых уладароў. Аб іх аўтар апавядае на працягу амаль двух старонак. І тут-жа пды раздзел — «Архітэктурна другой палавіны XIX і пачатку XX стагоддзя», які адлюстравяе паваротную эпоху ў развіццё беларускай архітэктуры, у сувязі з вынаходствам жалезабетону і іншых новых будаўнічых матэрыялаў, аўтарам выкладаецца на пачатку старонак.

Рабоце М. Капара ўважліва і некаторыя надбайнасць у выбары і аналізе помнікаў. Возьмем другую палову найбольш цікава-

Удзельнікі агітбрыгады Брагінскага раёнага дома культуры Гомельскай вобласці — жаданыя госці ў калгасе. Калектыў наведаў усе калгасы раёна і даў 47 канцэртаў.

На здымку: выступленне агітбрыгады на таку ў калгасе «Чырвоны партызан». Салісткі Соф'я Ціцера і Вольга Фаськова выконваюць народныя песні.

Фотэ П. Пахомы.

Канцэрты для хлеларобаў

Агітбрыгада Лоеўскага раёнага дома культуры навідня выступіла з канцэртаў у вёсцы Бывалякычын.

Перад канцэртм прысутныя паслухалі гуртук аб колесе ўборкі ўраджаю і нарытоках сельскагаспадарчых прадуктаў у калгасе «Чырвоны сцяг». Лектар агітбрыгады выкарыстаў мясцовыя прыклады, назваў прэзвішчы перадавікоў на ўборцы, расказаў аб іх вытворчых поспехах, крытываваў адстаючых.

Канцэрт акрыўся выступленнем салістак агітбрыгады Е. Ардэмчык і В. Чаўко, якія выканалі песні «Едуць навясельні гультаі і прагульчыкі».

Сольныя спяванне змяняецца інтэрмед'ямі, мастацкае чытанне — танцамі, частушкамі.

У інтэрмед'і «Палворная труба», якая асабліва спдабалася гледачам, расказвалася аб прычы перадавых калгаснікаў чадпертай брыгады на ўборцы, высьмейвалі гультая і прагульчыкі.

Канцэрты агітбрыгады Лоеўскага раёнага дома культуры адбываюцца часта не толькі ў клубках, а і ў брыгадах, у полі. За час ўборкі агітбрыгада выступіла ў многіх калгасках раёна са змястоўнай і цікавай праграмай.

У час вяселья ў калгасе Уздзельнікі агітбрыгады дапамагаюць гурткам мастацкай самадзейнасці.

А. КУКАРЭКА.

Выступленне ў калгасе

Калектыў мастацкай самадзейнасці Стрэшынскага раёнага дома культуры часта бывае ў калгасніку. Надаўна самадзейныя артысты наведалі калгас «ХІІ год Кастрычніка» і выступілі ў клубе вёскі Затон.

Хор выканаў песні «Дзякуй партыі», «Едуць навясельні», а танцавальная група — «Орачку», «Крыжачок» і іншыя тэмцы.

В. ФАДОРКА.

Добры пачатак

У вагоне поезда юнакі і дзвучатыя малі размову аб рабоце Старадарожскага раёнага дома культуры.

— Вось прыездзе сёння дамоў і абавязкова прычым стала вядома, што самадзейныя артысты на сцене Дома культуры стаяць спектакль. У зале, якая змянялася не больш 300 чалавек, не хпіла месца для ўсіх гледачоў. Прышлося стаяць спектакль і ў другі дзень. Гледачы цэла сутрэці пачынаючых артыстаў — рабочага артыста-будаўнічага канторскага Я. Кожаміна, кінематэніка Е. Касцюкена, работніка раёбл'янткі М. Трашчынска і іншых.

Пасля першых спектакляў павялічыўся лік жа-

У новым навучальным годзе

Прыёмныя экзамены ў Беларускім тэатральна-мастацкім інстытуце праводзіліся ва ўмовах шырокага конкурсу. На першы курс акцёрскага факультэта сёлета прынята 16 чалавек.

Малодым людзям, якія жадалі сабе прысвечыць сцене, патрэбна многае. Што з'яўляецца сутнасцю добрага артыста? Патрэбна? Розум? Мастацкі густ? І тое, і другое, і трэцяе. А хіба не патрэбны акцёру культура, сцэнічны тэмперамент, вырабная вонкавая дадзеныя, «захалювача» прывабнасць, прыгожы голас, пластычнасць? Патрэбны акцёру і многія іншыя якасці.

Імяна таму прыёмныя экзамены ў тэатральных навучальных установах маюць асаблівае значэнне.

Якім-бы ні быў дасканалым навучальным працэ, ён можа даць становічыя вынікі толькі тады, калі яго аб'ектамі будуць прафесіянальна прыгодныя людзі. Калі-ж у студэнтаў будуць пасродныя адносіны, дык тут ужо ніякія самыя высокакваліфікаваныя спецыялісты не могуць дапамагчы.

Прыёмныя камісіі прыкладалі вялікія намаганні, каб усебакова аданіць кожнага паступаючага на аб'ектыўных паказчыках яго прафесіянальнай прыгоднасці. І ўсё-ж надзвычай пажы было складзі на выніках экзаменаў поўнае ўздзеянне аб магчымасцях внавоў і дзвучаць, вылічыць усё багі творчай індывідуальнасці маладых людзей. Таму асабліва адзначым з'яўляцца першы «выпрабавальны» год навучання.

Добра вядомы прымеры выпадкі марнай траты часу на малатадэнавітых студэнтаў, якіх усё-ж, наошрэ, даводзілася выключыць з інстытута. Вось чаму ў апошні перыяд мы практыкуем папярэдняе кансультацыі для тых, хто жадае прысвечыць сабе сцене. Для правядзення такіх кансультацый кафедра выдзяляе вопытных педагогаў, якія ўважліва прыглядаюцца да паступаючых.

Бывае, што ў маладога чалавек дзвучы вонкавы дадзеныя, але гэтага яшчэ мало для сцены. Выкладчыкаў пхавіць, ці ёсць у яго воля, амацыянальна адносіны да рэалізацыі. Ці можа ён выказаць патрабаванне дадзеным на сцене ў акалічэннях, прапанаваных драматургам, дзвучыць у самым шырокім разуменні гэтага слова, жыць думкамі і паучэннямі героя.

Першы клопат выкладчыка на майстэрству акцёра — вылічыць псіхалогію дадзенага студэнта, каб пасля развіцця найбольш каштоўныя ўласцівасці яго таленту. Гэтага задача патрабуе пастаяннага, уважлівага і глыбокага вывучэння студэнта і яго сцэнічных дадзёных.

Велізарнай працы, незвычайнай затраты духоўных і фізічных сіл каштуе акцёру жыццё ўпэўненні крок на сцене, алі гэта не проста «дзвучэствы», для якога патрэбны толькі розныя штатныя. А некаторыя работнікі тэатра і да гэтага часу імкнуцца думачы, што можна навучыцца тварыць пхлахам засваення нейкіх тэхнічных прыёмаў.

Выкладзенне майстэрства акцёра ў гэтым годзе будзе праводзіцца ў нас па некалькі абноўленай праграме. Гэта датычыць галоўным чынам першага і другога курсуў. Рад палажэнняў, выстаўленых праграмай, і, у прыватнасці, патрабаванне

асаблівай увагі да авалодання майстэрствам слова садейнае больш дакладна і арганічнаму развіццю псіхалогіі акцёра.

Ці усё робіцца інстытутам для падрыхтоўкі маладога акцёра? Вядома, даўка не ўсё.

Тэатральныя школы нярадка выпускаюць маладых акцёраў, прафесіянальныя і духоўныя якасці якіх яшчэ даўка не дастанавілі. За чатыры гады навучання і выхавання інстытут не паспявае зрабіць усё, што патрэбна было-б зрабіць. Перашкджаюць розныя прычыны.

Ва ўсіх навучальных установах рэспублікі з кожным годам паліяняецца матэрыяльна-тэхнічная база. На жаль, гэтага няма ў тэатральна-мастацкім інстытуце. Тут, апрача акцёрскага, працую мастацкі факультэт (аддзяленне жывапісу, скульптуры, графікі). Памяшканне інстытута перапоўнена, бо заняті па тэатральных прадметах у мастакоў адбываюцца ў чатырох малых пакоях акцёрскага факультэта, дзвенна прыставааных для работы па мастацкаму майстэрству. У інстытуце няма добраўпарадкаваных аўдыторый для рэцэптыяў.

Важнай задачай выкладчыкаў з'яўляецца выпрацоўка ў студэнтаў сістэмы самастойнай работы, якая адпавядае-б патрабаванням складанай, сцэнічнай акцёрскай прафесіі. Акцёр павінен штодзённа займацца пастаючай гучою дзвучыяй, пластыкай, сцэнічным рухам, вывучэннем ўрмўкаў, эпохамі, фехтаваннем і інш. Для ўсёго гэтага патрэбны ізаляваны памяшканні. Іх не хпае. Вось чаму ўсё гэдай становіцца праводзіць вычэрныя заняткі са студэнтамі. Гэтая работа вядзецца ад вынаку да вынаку і ў вельмі неспрыяльных умовах. Надаўна, што выкладзенне навучальнай праграмы а' году ў год зрываецца.

Поспех у вырашэнні задачы падрыхтоўкі тэатральнай змены ў многім залежыць ад таго, наколькі паспяхома праводзіцца штодзёны набор студэнтаў. Мне думецца, што ў гэтым годзе можна было-б зрабіць больш для прыгатаення ў інстытут таленавітай моладзі.

Міністэрства культуры БССР не дапамагла нам прывесці гэта з той шчырнасцю, якую патрабавалі інтарэсы сапраўднага абору. Ініцыятыва кафедры, якая прапанавала паставіць педагогаў для абору моладзі ў гарады і раёны рэспублікі, на жаль, не знайшла ў міністэрстве падтрымкі.

Да гэтага часу не вырашана яшчэ адно з важных пытаньняў. Усім вядома, што кожны з выпускнікоў павінен хопыць год азнаходзіцца ў абставах тэатральнага ражыму пад наглядом педагогаў. А для гэтага інстытуту патрэбны вучэбны тэатр і пяты год навучання.

Вядома, немагчыма вырашыць абразу ўсёе комплексе задач па выхаванню тэатральнай моладзі. Вось чаму хпаецца-б, каб думка кожнага з нас пастаянна была накіравана на пошукі ўсё больш дасканалых рашэнняў. Яны могуць нарадзіцца і ў дзвучаць нашага тэатра, дапамога якіх для нас была-б надзвычай палатанай.

Д. АРЛОУ,
народны артыст БССР,
заслужаны кафедры майстэрства акцёра Тэатральна-мастацкага інстытута.

дзвучыць удзельнічаць у драмгуртку. Была створана спецыяльная бібліятэка драмгуртка і наладжаны сістэматычныя заняткі. Са спектаклем на аднагоўнай п'есе А. Кузьмічона «Вяртанне» ствараліся самадзейныя артысты выкладчыкаў ў Грэк, Глушчу і іншых месцах.

Цяпер гурток працуе над спектаклем «Любоў Ані Барозкі» В. Пістольніка. Старадарожскі задаволены работамі драмгуртка і жадае, каб гэты добры пачыць быў пачаткам істотных змен у рабоце раёнага Дома культуры.

М. ЗАЛЕСКІ,
мастацкі Старадарожскай школы.

Пасля першых спектакляў павялічыўся лік жа-

Думкі аб жывапісу

ТВОРЧАЯ ТРЭВУНА

Хто не дзвучаў па сабе магутнага ўздзеяння творчай выдатнага мастакоў-рэалістаў мінугата! Іх палотны хвалюць, абуджаюць у чалавеку жаданне тварыць, сцвярджаюць радасць быцця.

Спадчына класікаў — выдатная школа майстэрства. Аднак, на жаль, ёсць яшчэ мастакі, якія няправільна пыходзяць да выкарыстання дасягненняў мінугата. Вучоба ў класікаў часта зводзіцца да механічнага перапісання кампазіцыі, каларыту, няват пераважаў. Нярадка можна бачыць у сучасных палотнах фігуры, якія літаральна перанесены з якой-небудзь вяломай карціны.

Савецкім мастакам чужыя гістарычныя абмежаванасці і пасіўнае стварэннасць. У любой тэмэ савецкі мастак павінен адлюстравыць нешта істотнае з жыцця народа. Тут мастаку няма месца быць перш за ўсё вучнем мастацка-рэалісты XIX стагоддзя, які зматгі з усёй паўнаўты, страсна паказваць жыццё народа, яго думы і спадчынавыя. Творчасць Пэрова, Мясцэлава, Савіцкага, Пранішчына і іншых перасюўніцаў — ярыкае сведчанне гэтага.

Пэрасюўнікі былі глыбокімі назіральнікамі, майстрамі сацыяльнага тыпажу. Малымі сродкамі яны зматгі адлюстравыць глыбокі чалавечы перажыванні. Вобразы ў іх вылучыліся праста і істрыманна, без зменшана пафуса і паказнага тэатрызма. Іх уласціва ўменне адлюстравыць героізм, які прараўняецца не ў крыклівых афэктах і жэстах, а праста і істрыманна.

Глыбокае чалавечнасць, любоў да народа характэрны для рэалістаў мінугата. Успамінаюцца пахадцы з карціны Касаткіна «Вульзюном. Зімена». Немагчыма заблыць сёньняшні вочы, магутную паставу рабочага, у якім абудзілася ўсведкаванне сваёй сілы, неабходнасці змагацца з прыгнётам.

Мала ў нас карцін, дзе былі-б а такой сілай створаны вобразы рабочых. Заўсёды называецца, як прыкла, вобраз рабочага ў карціне Б. Іганаева «На старым уральскім заводзе». Можна яшчэ назваць партреты сталінараў завода «Серп і молат» работы Г. Гарэлава, «Сейбіт», «Сезонік» Шадра і інш.

Не можа быць ўспомніць удалых работ аб чалавеку працы і ў творчасці беларускіх мастакоў. Уздыць хоць-бы партрэт калгаснага брыгадзіра работы Я. Зайцова. На фоне пейзажа мастак паказаў пыхадога калгасніка а абвертаным, загаралым тварам, які многа працаваў на сваім ваку. Кампазіцыя партрэта прастая, натуральная. Але мастак чамусьці вырашыў паказаць брыгадзіра асветленым прамежнікам захаду, ад чаго твар яго дзвучае аражываным; колер тут не дапамагае, а наадварот, перашкаджае раскрыць вобраз. Запамінаецца сітуацыя фігуры, але зусім забываецца выраз вачэй.

На фоне пейзажа Зайцаў паказаў таксама Героя Сацыялістычнай Працы А. Стыкуў. Мастаку ўдалося перадаць прасты, ажурны твар дзвучыні. Аднак кампазіцыйнае вырашэнне партрэта малерапаказнае. Пона, жэт герані не раскрытае асаблівасцей яго характэру. Фігура дзвучыні ў строгім жакеце з падкрэслена паказанымі залатымі кнопкамі і ордэнам, з рукамі, закладзенымі ў кішпні, зусім не звязана з фонам сельскага пейзажа.

Халодная афіцыйнасць, якая ўласціва асобным партрэтам, звязана з тым, што часта нашым мастакам дзвенна знаёмы ўнутраны свет героя, яго асабістае жыццё.

Паказваючы чалавеча ў працы, трэба ведаць таксама, які ён быў дома, у час адпачынку, вяселліцы. Гэта дапамагае знайсці адпаведную кампазіцыю, позу, жэст, падгадзец выраз вачэй, якія найбольш поўна раскрываюць унутраны свет

героя. Так рабілі Рэйн і Сероў, калі нісалі сваіх сучаснікаў. Як не падобны, напрыклад, у Раіна Пісескі і Пірагоў, у Серова — Левітан і Каровін. І ўсюды — незбыўныя жыццё вочы. На жаль, у нас ішчэ мала партрэтаў, дзе-б запаміналіся вочы чалавека. Нярадка яны дзвучаць толькі намечанымі, але не напісанымі. Ёсць у іх і абрысы і колер, але няма надзейнай выразнасці. Пыхка, напрыклад, успомніць, якія вочы ў старапанага майстра Куйбышаўскага ГЭС М. Трубіна, паказанага Н. Воранавым. Мастак імкнуўся стварыць вобраз чалавека, поўнага аптымізма. Фарбы партрэта яркія, жыццерадныя. Але мастак не дасягнуў мэты, таму што інтэр'ер абстрактнага напісаны з такой-жа сілай, як фігура майстра, што стаяць на яго фоне. Чалавек тут на сутнасці рэствараецца ў аружываным яго асяроддзі.

Адсутнасць вобразнасці, кампазіцыйнага і каларыстычнага рашыня, недастаткова ўмедае прымяненне паўнай помы, жэста для раскрыцця ўнутранага свету героя, адсутнасць патрэбных светлавых і колеравых кантрастаў («Партрэт дэлегата XIX з'езду КПСС К. В. Бурчымкай» работы В. Сухаверхава) — недахопы, якія прычыняюць да таго, што нават у найбольш удалых партрэтах не хпае ўзніскасці, павілі.

Павілі чалавека савабоднай працы можна ўбачыць толькі ў жыцці. Прыдумачныя дзвучыні ў майстэрці, незьля. Толькі жыццё можа паказаць мастаку новыя іры сжэсты, у якім будзе жыццё дзвучыня. «Усёкая поза — фальшывая, дзвучыня-ж — пудобная і іраўдывая», — пішаў Бялькін. Над дзвучыням маюцца на ўвазе не афэктны жэсты, навіштызм, знярок падкрэслена рух — гэтага не церпіць глыбокае, праўдывае мастацтва.

Мастацкі-рэалісты мінугата ўмеда пера-

давалі рух у сваіх карцінах. У карцінах Сурывкава людзі не паіруцьца, а жываюць. Калі глядзіш на «Валерыю Марозаву», здаецца, ты натуральна, зявешца, гэта — само жыццё. Натопі ворушчыня, перажывае, ахоплены гарачым спачуваннем да Марозавай; жэст вынігнутаў рукі баарыні паказвае парыў, які выходзіць з глы

Шчырае слова

Імя празаіка Макара Паслядовіча даўно вядома шырокаму чытачу, а творы яго перакладзены на многія мовы. Письменнік прайшоў шлях, характэрны для многіх нашых літаратараў — ад сельскага карэспандэнта да майстра мастацкага слова.

Карэспандэнцкая дзейнасць, а потым работа ў рэдакцыі газеты «Беларуская вяска», Нарымскае апублікаванне ў газетах і часопісах, былі першай спробай сіла празаіка. У 1930 годзе выходзіць першы аповесць «Зруйнаваныя межы» і «Людзі вясны». Калектыўна і класавы барацьба ў вёсцы, перабудова ён на новы сацыялістычны лад, прапанаваны новага побыту, новай культуры ў старажытных кутках, вобразы вясковых актывістаў і вобразаў ворагаў новага жыцця — вось змест гэтых першых кароткіх апавяданняў.

У далейшым письменнік барочна за больш шырокай палотны. У 1931 і 1933 гадах выходзіць з друку яго дзве аповесці — «Марсель» і «Хата ў заўтра». Калі ў першых апавяданнях можа ішоў ад нарыса, дык у аповесцях письменнік стварае больш пэўнароўны мастацкі вобразы. У гэты час М. Паслядовіч у якасці карэспандэнта шмат ездзіць па краіне, бывае то на будоўніцтве Сталінградскага і Харкаўскага трактарных заводаў, то на Далеўні Усходзе, то ў Сібіры, то ездзіць на самых далёкіх кутках Беларусі, усюда спалучае газетную работу з мастацкай творчасцю. Таме сацыялістычнай перабудовы жыцця прысвечаны і яго новы зборнік «Чатырнаццаць нумар».

Самай значнай працай письменніка ў дваццаці гады з'яўляецца раман «Паўстанне» — адзін з будучыня твораў беларускай літаратуры аб грамадзянскай вайне.

Апрача рамана «Паўстанне», М. Паслядовіч у 1940 годзе стварае аповесць «Магістральны канал» — аб асуджанні батот у Беларусі.

Вайна перавала творчую работу письменніка на доўгі час, і толькі ў 1945 годзе ён зноў вяртаецца да пера, пачаў аддавацца мастацкай творчасці.

Трэба сказаць, што журналістычная работа накінула добры адбитак на таленце пісьменніка. Як і ў даваенны час, ён зноў знаходзіцца на перадавой лініі, барочна за найбольш актуальныя тэмы. Беларуская літаратура ў 1947 годзе ўзбагацілася яго новым творам на індустрыяльную тэму — аповесцю «Цёплае дыханне» пра будоўніцтва Мінскага аўтамабільнага завода. Аповесць атрымала высокую ацэнку чытача і перадавала на рускую і нямецкую мовы. Шкасаць да гэтага твора зусім натуральна, бо аўтар першым у беларускай літаратуры ўзяў за тэму індустрыяльнага будоўніцтва ў рэспубліцы. Папулярнасць заваяваў і наступны раман Паслядовіча — «Свята над Лінскам» (1952 год), напісаны таксама на вельмі актуальную тэму — пасляваеннае аднаўленне калектыўнай сельскай гаспадаркі. Вобразы рамана вызначаюцца каларытнасцю і праўдзінасцю.

Актыўна працуе М. Паслядовіч і ў перыяды міжваеннага перыяду. Яго нарысы і артыкулы з'яўляюцца газетнымі месца ў нашых часопісах і газетах. Макар Паслядовіч — адзін з лепшых нарысцят у беларускай друку. Шмат аддае ён увагі і рабоце ў кіно па стварэнню сцэнарыяў, перакладаў мастацкай літаратуры на беларускую мову. Усё гэта пашырае творчую і грамадскую дзейнасць мастака слова.

Шматлікія чытачы глыбока ўдзячны яму за шчырае мастацкае ёдова, за творы, якія стаць у грамадскіх і асабістых бібліятэках у адным разе з кнігамі любімых пісьменнікаў.

У дзень пяцідзясяцігоддзя М. Паслядовіча жадаем яму далейшых творчых поспехаў, нястомнай творчай працы.

Рыгор НЯХАН.

Васіль МАТЭВУШАЎ

За Лахвой

Я вельмі табе спававаю,
Калі ты не быў за Лахвой,
Дзе ўзлету ад краю да краю
Стану у нас жыта сямно.

Скажы і не будзе прырасай —
Нямала згубіла душа:
Не п'яжма ты хлєбнага квасу
На полі набром з гладыша;

Не меў на руках сваіх кволах
Балючых, гугіх мазалей,
Са мной на дажніках вясёлых
Вянкі залатога не плаў.

Лахва — прыток Дняпра на Магілёўшчыне.

Кнігі Януба Коласа — лепшыя сябры і дарадчыкі

Працоўныя Гродзеншчыны шаноўюць памяць народнага паэта Януба Коласа. У гэтыя дні ў гарадскіх і сельскіх бібліятэках, на прадпрыемствах і ў ўстановах, у школах і навучальных установах праводзіцца гутаркі аб жыцці і творчай дзейнасці выдатнага беларускага пісьменніка. Наведвалі абласную бібліятэку з цікавасцю спыняюцца ля выстаўкі кніг Януба Коласа.

У асабістай бібліятэцы загадкава Маркаўскай пачатковай школы Сапоцкінскага раёна Мікалае Стома ёсць кніга, якой ён вельмі ларожыць. Гэта — трылогія Януба Коласа «На ростанях». Будучы студэнтам Навагрудскага педучылішча, М. Стома атрымаў яе ў паларучку за актыўны ўдзел у літаратурнай віктарыне, прысвечанай творчасці Януба Коласа ў сувязі з 70-годдзем з дня яго нараджэння. Кніга 70-годдзем з дня яго нараджэння. Кніга 70-годдзем з дня яго нараджэння. Кніга 70-годдзем з дня яго нараджэння.

Н. КАЛАЕНКА.

Рэспрадуцыі з карцін беларускіх мастакоў

У Маскоўскім выдавецтве «Совєтскі мастак» выйшлі масавыя тыражамі рэспрадуцыі з карцін беларускіх мастакоў. Мерам 35 на 56 сантыметраў надрукаваны работы Р. Кудзінца «Сяброўкі», А. Шыбэна «Перад дажджом», В. Цірыкі «Цішыня» і В. Сухарэва «За родную Беларусь».

Масавымі тыражамі выйшлі таксама з друку паштоўкі з каляровымі рэспрадуцыямі з карцін К. Камасова «На каласнай пасевы», Г. Азгур «Вірокі. Вясня» і «Старая ёлка», Р. Кудзінца «У родны калас», С. Раманава «На палескай цішыні», Г. Азгур «Дзяўчына са званам», В. Цірыкі «Сакавік» і інш.

Мільённым тыражом выдана паштоўка з ілюстрацыяй В. Цішыня «Да беларускай народнай казкі «Сабакі і воўк».

Вышлі таксама з друку паштоўкі з фотарадыяграфіямі беларускіх скульптараў: Сярод іх бюст Лу. Сіма — З. Азгур, скульптурная група «Новыя гарызонты» — А. Глебава і інш.

Палешчыць культурнае абслугоўванне вёскі

Абслугоўванне сельскага насельніцтва ў нашай рэспубліцы наладжана неаднаўляючыся. Маладзельскі ансамбль песні і танца рэдка выступае ў каласках вобласці. У 46 раёнах рэспублікі на працягу апошніх год было дадана толькі ад аднаго да пяці выступленняў. У такіх раёнах, як Астрашэўскі, Тураўскі, Дзвінскі, Кавалюшчынскі і Ульскі, артыстаў зусім не было.

Адной з прычын дрэннага абслугоўвання вёскі з'яўляецца адсутнасць там умоў для работы. На жаль, многія раёны і сельскія дачы культуры яшчэ не сталі сапраўдымі ачагамі мастацтва, бо знаходзяцца ў запустэчаным стане. Часта, прыкладна ў той ці іншы раён, калас, саўгас з цікавым спектаклем ці канцэртам, артысты працуюць у такіх умовах, якія значна зніжаюць якасць выканання. Даводзіцца працаваць пры дрэнным асвятленні і без музычнага суправаджэння, з тае прычыны, што ў большасці клубуў і дамоў культуры адсутнічаюць музычныя інструменты (радыё ці піяніна).

Таму большасць канцэртных брыгад і музычных калектываў, якія працуюць пад акампамент раіаці ці піяніна, не могуць выступаць у дамах культуры і клубах, дзе інструменты дрэнныя ці наогул іх няма.

Кіраўнікі-клубуў і іншыя культурна-асветныя установы не сочыць за тым, каб інструменты заўсёды былі ў добрым стане. Не ўсе дамы культуры маюць срэдыкі і магчымасці для таго, каб адрамантаваць інструменты. У Беларусі ёсць усё ядна майстэрня па рамонту клавійных інструментаў, у якой працуюць чатыры майстры. Майстэрня не мае памішчэння, абсталявання, матэрыялаў для рэстаўрацыі і капітальнага рамонту радыё і піяніна. Напэўна неабходна пашырыць работу гэтай майстэрні. Пажадала б адкрыць пры музычнай навучальнай установе ці Беларускай тэатральнай акадэміі курсы для падрыхтоўкі музычных майстроў.

Н. САЛАБУЦІН.

ПРОДАЖ ВЫДАНИЯ НАШЫХ СЯБРОЎ

- Мне «Гуаньмінжыбао»...
- Дайце, калі ласка, «Работніцкае здельце»...
- Папрашу «Жыццё Варшавы» або «Трыбуну людю»...
- Есць адна і другая, адказвае прадавец Мікалай Федаравіч Абрамаў.
- Пакупнік тут-жа, у магазіне, паспешна разгортвае газету, чытае апошнія навіны. На момант адварнуўся ад старонкі, ён урадавана гаворыць зусім незнаёмаму таварышу, што стаіць побач.
- Вы ведаеце, у Варшаве ўступіў у строй магучы машынабудоўнічы камбінат.
- Незнаёмы разгортвае газету «Руад право».
- А ў Чэхаславакіі здзелена ў эксплуатацыю шахта. Падрабязна справядзана — у сённяшнім нумары...
- У магазін «Саюздруку» № 39, які знаходзіцца ў цэнтры

Мінска, заходзяць усё новыя і новыя наведвальнікі. Многіх з іх і добра ведае М. Ф. Абрамаў. Сюды штодзёна дастаўляецца каля 300 газет Балгарыі, Польшчы, Чэхаславакіі, Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, Кітая.

Попыт на газету «Гуаньмінжыбао» ў Мінску невялікі — у горадзе мала хто ведае кітайскую мову. І ўсё-ж экзэмпляры, што прысылаюць, разыходзяцца. Затое газету «Дружба», якая выходзіць на рускай мове, разбіраюць адразу. І тамо, разбіраюць адразу. І тамо, разбіраюць адразу. І тамо, разбіраюць адразу.

Пяць розных назваў газет прысылае штодзёна ў Мінск Германская Дэмакратычная Рэспубліка. Сярод іх — спартыўная і юнацкія газеты. Ча-

тыры назвы прыходзяць з Польшчы, дзве — з Балгарыі.

У Мінск з краін народнай дэмакратыі рэгулярна прыбываюць часопісы. У магазіне ёсць газеты і часопісы на

англійскай і французскай мовах. Яны карыстаюцца вялікім попытам наведвальнікаў.

На здмрку: у магазіне «Саюздруку» № 39.

Фота І. Салавейчыка.

РАМАН АБ РЭВОЛЮЦЫЙНАЙ БАРАЦЬБЕ НАРОДА

Перавыдаецца раман Р. Мурашкі «Сын», напісаны ў 1926-29 гг. Гэтая акалічана, на нашу думку, дзе падастаў пагаварыць аб творы, вызначыць яго вартасці і месца ў беларускай літаратуры перагана паслярэвалюцыйнага дзесяцігоддзя.

Двадцатыя гады — цікавы і змястоўны перыяд гісторыі літаратуры нашай рэспублікі. Пасля Кастрычніцкай літаратурна рух у Беларусі стаў масавым, пачаў фарміравацца жанр рамана, які з'явіўся мастацкай уявіцельнасцю магучага грамадскага руху рэвалюцыйнай эпохі, апака, у якім адраствараны лёс народа і Радзімы на вялікіх гістарычных перадаме.

Да ліку першых буйных празаічных твораў беларускай літаратуры дваццатых гадоў адносіцца і раман Р. Мурашкі «Сын», каштоўнасць і наватарскі характар якога перш за ўсё ў тым, што тут першы раз у шырокім плане распрацавана тэма партыі.

У творы адрастварана жыццё маладога пакалення перыяду рэвалюцыі 1905—1907 гг., паказана сацыяльная абумоўленасць уступлення яго ў барацьбу з тагачасным грамадскім ладом.

Юл. ПШЫРКОУ

супраць нікому не патрэбнай вайны з Японіяй, розныя палітычныя партыі вядуць паміж сабой барацьбу за ўплыў на працоўныя масы, сябе змагаюцца супраць паноў.

Грамадскае жыццё б'е прынціпалі. Палітыкай пачалі займацца нават тыя, хто раней у ёй не разбіраўся. Кінуўся дзейнасць разгортваць беларуская сацыялістычная грамада, бунд, анархісты і іншыя дробнабуржуазныя партыі.

Паказваючы дзейнасць і ўзаемаадносіны розных палітычных партыі, пісьменнік перадае дух часу, дзе ўзгаляе аб расстанню класавых сіла і вызначае асноўныя тэндэнцыі гістарычнага развіцця ў апісвае перыяд. У несправядліваці самадзяржаўнага ладу пераканаліся ўсе. Рух народных мас выявіў сілу, здольную вызначыць і накіроўваць развіццё грамадства. Такую сілу аўтар рамана бачыць у рэвалюцыйнай сацыял-дэмакратыі.

Рабочыя-рэвалюцыянеры Ігнась і Арон згуртавалі выхад сабе найбольш сямюх працоўных горада і праца панскага батрака Дуба ўстанавіў сувязь з рэвалюцыйным сялянствам. Кожны вымадак, кожны супрацьстаяццё з аўтарам членам масовага камітэта сацыял-дэмакратуў імкнуўся выкарыстаць для папулярнасці ідэй сваёй партыі. Для распаўсюджвання яе ўплыў на масы і згуртавання працоўных на барацьбу супраць самадзяржаўна.

Ігнась падтрымлівае самыя цесныя су-

вязі з сяброўкай маленства Любай, і тая аднойчы запрасіла яго на сход у чужэйскай моладзі, дзе абмяркоўвалася праграма Беларускай сацыялістычнай грамады. Перагаворамі і палітычнай барацьбе юнакам і дзятчатам праграма партыі «гарапанскага беларускага народа» здавалася ідэялам, і калі Ігнась раскрытыкаваў яе, многія былі незадаволены. Больш за ўсё перажывае Люба, якая не магла адразу адмовіцца ад таго, да чаго прывыкла, і адначасова адувала драўду ў словах свайго сябра. Спартрыбіла немазь час для роздуму і сур'янага ўрокі жыцця, каб выначыць і поўнасцю пераканана, на чым бачыць праўду. А перакананасць у праўдзе сацыял-дэмакратуў, Люба зрабілася прапагандастам іх ідэй і надейным таварышам у працы.

Сацыял-дэмакраты выступілі прыхільнікамі аб'яднання ўсіх працоўных. Напярэдні падрыхтоўкі дэмакратыі працягнулі супраць расстралу пеперубрскіх рабочых 9 студзеня яны дамовіліся выступіць сумесна з бундам і былі здзіўлены, даведваючыся, што лідары бунда падрыхтавалі напярэдняму агоду.

Вечарам была склікана тэрмінова нарада, на якой абмяркоўвалася ўрокі крывавых падзей. Сацыял-дэмакраты заклікалі, што яны абароняць інтарэсы прадзельнага ўсіх нацыяў і ўказалі на неабходнасць выступаць адзіным фронтам супраць агульнага ворага. Аднак узаемныя нараты прытрымліваліся розных поглядаў.

Партыі ўсіх палітычных напрамкаў пачынаюць жыццё настаяўшы перад гэкімі выбарамі. Расстрэл рабочых дзінага палата, паўстанне на «Па-

З ВЕРАЙ У ЧАЛАВЕКА.

Вясной мінулага года ў ліку трыццацітысячыкаў на стагоду працу ў вёску выехаў з Мінска журналіст Мікола Сергеевіч. Ён стаў старэйшым калгасе «Чырвоны пунілаўца» на Старобіншчыне.

Гэта быў астаючы калгас, гаспадарка якога ў дасягавы час тапталася на месцы. Нізкі ўрадакі на палях, непадаркі на жытэлагадочных фермах, поўнабурныя гаспадарчыя пабудовы, «скрытыя неба», залызаныя перад дзяржавой, роўная, прыкладна, гадаюма даходу арэлы, вялікая залызанынасць калгаснікамі і розным арганізацыям і семнаццаць рублёў на рахунку ў банку — вось «экондыны пазіцыі», з якіх прайшоўся пачынаць сваю новую дарогу маладому старшын.

З той вясны сярвы ў калгасе прыкметна змяніліся. Гаспадарка пачала набіраць рабег, які ў блыжышым гады абяцае калгасу сапраўдны росквіт. Мне прыбылося аднойчы гутарыць з калгаснікамі «Чырвонага пунілаўца», і я пачуў многа гарачых слоў удзячнасці новаму старшын. Умепа, па-гаспадарку пабегу ён справу!

Всё і яшчэ адзін каштоўны вынік работы Міколы Сергеевіча на новым пасту. Урыўкамі ў газетах, а потым поўнасцю ў альманаху «Советская Отчизна» (№ 4, 1956) з'явіўся яго нарыс «На роднай зямлі», прысвечаны людзям «Чырвонага пунілаўца».

Кожнаму вядома, як загрузка дзень старшын калгаса. І нялёгка было выкраіваць мінулы дзень, каб асэнсаваць і занатаваць на паперы багачэйшыя ўражання, шматлікія сустрэчы, свае перажыванні і пачуцці. І тым больша зацікаўляецца і ўдзячнасць чытача аўтару нарыса.

Старонкі нарыса перш за ўсё хваляюць адным вялікім пачуццём — перай у чалавека і любоўю да яго. Гэтая вера — надзейны ключ, пры дапамозе якога адкрываюцца самыя «закінутыя» думы.

Што так не знесвае чалавека, не скоўвае яго ініцыятывы, які будучыня адносіны з боку кіраўніцка калектыву. Нішто больш адмоўна не ўздзейнічае на калектыву, як уладкаванне кіраўніком свайго добрабыту за грамадскі кошт. А імяна так «кіраваці» калгасам паярэдзілі М. Сергеевіча, і ў прыватнасці апошні з іх — Шэўчык. Што-ж можна было чакаць ад людзей? І наступноа склалася і пайшла па акрузе слава аб калгасніках «Чырвонага пунілаўца», які людзях, якія толькі і глядзяць, каб пацягнуць што-небудзь з калгаснай гаспадаркі.

Новому старшын треба было, па-першае, не падацца гэтай звыклі ацэнцы, па-другое, пераканач калгаснікаў у тым, што пры добраўмысленным падыходзе да грамадскай працы можна за кароткі час паставіць калгас на ногі і імліва паверці яго ўперад.

Нарыс у жымой, цікавай форме паказвае, як вырашавалі гэтыя заданні. Даручэнне кожнага новага чалавека да грамадскай працы ўзнімае сілу і энэргію старшын, і ён усё больш упэўнена стаяць перад калектывам сямейна мэты.

Найбольш моцна гучыць тэма веры ў людзей «Чырвонага пунілаўца» ў раздзеле «Непрыемныя характарыстыкі», «На ўсіх франтах» і «Ананімі». Яны з'яўляюцца, можна сказаць, сюжэтным і сэнсавым цэнтрам наратка, які, на першы погляд, складаюцца з раду пасобных партрэтаў людзей і замалёвак жыцця калгаснай вёскі. Прычым ад раздзела да раздзела тэма гэтая, узгадняючыся, набывае ўсё больш жыццёвую аснову.

У пачатку раздзела «Непрыемныя характарыстыкі» апісваецца сустрэча новага старшын з брыгадзірам суседняга калгаса. Можна быць, не імкнучыся нікога ўкалоць, а проста так ужо, як агульнавядомаму іспіцу, брыгадзір дае агульны характарыстыкі жыхарам вёскі Прусы. Старшыня абрывае прамерна гавароўка прытка. Не хоча ён атэціцца, не верыць ён, што ў вёсцы, дзе яму цяпер працаваць, нейкія недарочныя людзі. Але гэта было, так сказаць, тэатрычнае, прынесенае са сабой перакананне. Факты, з якімі прайшоўся сутрача паляў магі лёгка абвергнуць яго. Сапраўды, на кожным кроку можна было ўбачыць і адчуць нейкую абякаванасць людзей, якія, здавалася, звыкліся з беспарадкамі ў калгасе. Людзі, калі і працавалі, то абм-як, а інашчэ проста пакінулі калгас.

Пакінуў калгас і Іван Баранчык — майстар на ўсе рукі. У апошні час ён хадзіў па вёсках, выконваючы ўсялякія выкладковыя заказы. У п'яны выгляд з'явіўся ён і перад новым старшынёй у раздзеле «На ўсіх франтах».

Часта вельмі смяшліва спісваць з рахунку чалавека, які пакінуў работу ў калектыве там тылькі набыў славу і чыніны. Так абмшліліся і з Баранчыкам у «Чырвоным пунілаўцы». На яго махнуў рукой, не ўлічваючы, што ён-жа пакінуў калгас не выпадкова, а з-за прадэманаванай блыота старшын, які невадзіць майстра за тое, што той часта на сходах гаварыў старшынёй ў вочы непрыемную праўду.

Па-інашаму пайшоў да Баранчыка новы старшыня. Прыгнучышы майстра да цікавай работы, ён абудзіў у яго думы пачуццяў ўласнага гонару. Вытрывае Баранчыка, які зноў убаць сабе неабходны чалавек у калгасе, — хлапцуючая старонка нарыса. Сам-жа гэты жыццёвы факт для новага старшын быў падзвычай важным імёна таму, што падцвердзіў правільнасць яго перакананнаў.

Новыя адносіны праўдзіна калгаса да людзей, клопаты аб іх патрэбах карынным чынам амялілі і адносіны людзей да грамадскай працы. Пачаўся канец легенды аб жыхарках вёскі Прусы, які аб лядылаха, аб несумеленных людзях. Але воль аднойчы, прышоўшы дадому з насядзячым праўдзіна, якое дарачы, было яркім сведчаннем высокай актывнасці і клопатаў людзей аб грамадскай справе, новым старшын знойшоў у сабе ў бланкоце складзены ў чацвёрта чужы асіток паперы. Гэта была агідная рэч — ананімка. Не пагрозы і нахабныя нараты выбараца з калгаса ў Мінск падохалі і выклікалі агіду, — інашэ, Странныя чыны падааронні, якія маглі выніцаці на сумеленных людзей: анімаіна прэтанавала гаварыць ад імя ўсіх калгаснікаў.

Многа перадаў новы старшыня за гэтую ноч. Сумелнікі змагаліся з верай. Але ў памяці было ўжо надзвычай многа фактаў дабайных адносінаў людзей да калгаснай справы, каб сумелнікі перамаглі.

«Прыпамінаюцца рукі, калектывы, маюцца, парананыя, рукі, якія будуюць дамы, капаюць зямлю, аруць палі, вывозяць лес... Рабочыя, працавітыя рукі калгаснікаў. Няўжо адна з іх раптам узляла і намалявала гэты кукіш, няпарядна напісаны ананімку з такім бягудым зместам? Не верыцца, часнае слова. Гэта не рабочая рука напісала і намалявала».

Аўтар не абмінае цяжкасцей, якія сустрапі а на новай дарозе. Нарыс праўдзіна паказвае усё сур'янасць барацьбы за крукты ўдзельна сельскай гаспадаркі. Але разам з тым тут няма і агучэння чорных фарбаў. Увесь расказ афарбаваны светлым, жыццерадасным пачуццём, у аснове якога ляжыць усё тая-ж вера ў чалавека.

Мастацкую свабоднасць нарыса складае арганічнае спалучэнне лірычнага рэдаму аўтара, у жыцці якога адбыліся карыжныя змены, з рэалістычным зама-

навідомую іспіцу, брыгадзір дае агульны характарыстыкі жыхарам вёскі Прусы. Старшыня абрывае прамерна гавароўка прытка. Не хоча ён атэціцца, не верыць ён, што ў вёсцы, дзе яму цяпер працаваць, нейкія недарочныя людзі. Але гэта было, так сказаць, тэатрычнае, прынесенае са сабой перакананне. Факты, з якімі прайшоўся сутрача паляў магі лёгка абвергнуць яго. Сапраўды, на кожным кроку можна было ўбачыць і адчуць нейкую абякаванасць людзей, якія, здавалася, звыкліся з беспарадкамі ў калгасе. Людзі, калі і працавалі, то абм-як, а інашчэ проста пакінулі калгас.

Пакінуў калгас і Іван Баранчык — майстар на ўсе рукі. У апошні час ён хадзіў па вёсках, выконваючы ўсялякія выкладковыя заказы. У п'яны выгляд з'явіўся ён і перад новым старшынёй у раздзеле «На ўсіх франтах».

Часта вельмі смяшліва спісваць з рахунку чалавека, які пакінуў работу ў калектыве там тылькі набыў славу і чыніны. Так абмшліліся і з Баранчыкам у «Чырвоным пунілаўцы». На яго махнуў рукой, не ўлічваючы, што ён-жа пакінуў калгас не выпадкова, а з-за прадэманаванай блыота старшын, які невадзіць майстра за тое, што той часта на сходах гаварыў старшынёй ў вочы непрыемную праўду.

Па-інашаму пайшоў да Баранчыка новы старшыня. Прыгнучышы майстра да цікавай работы, ён абудзіў у яго думы пачуццяў ўласнага гонару. Вытрывае Баранчыка, які зноў убаць сабе неабходны чалавек у калгасе, — хлапцуючая старонка нарыса. Сам-жа гэты жыццёвы факт для новага старшын быў падзвычай важным імёна таму, што падцвердзіў правільнасць яго перакананнаў.

Новыя адносіны праўдзіна калгаса да людзей, клопаты аб іх патрэбах карынным чынам амялілі і адносіны людзей да грамадскай працы. Пачаўся канец легенды аб жыхарках вёскі Прусы, які аб лядылаха, аб несумеленных людзях. Але воль аднойчы, прышоўшы дадому з насядзячым праўдзіна, якое дарачы, было яркім сведчаннем высокай актывнасці і клопатаў людзей аб грамадскай справе, новым старшын знойшоў у сабе ў бланкоце складзены ў чацвёрта чужы асіток паперы. Гэта была агідная рэч — ананімка. Не пагрозы і нахабныя нараты выбараца з калгаса ў Мінск падохалі і выклікалі агіду, — інашэ, Странныя чыны падааронні, якія маглі выніцаці на сумеленных людзей: анімаіна прэтанавала гаварыць ад імя ўсіх калгаснікаў.

Многа перадаў новы старшыня за гэтую ноч. Сумелнікі змагаліся з верай. Але ў памяці было ўжо надзвычай многа фактаў дабайных адносінаў людзей да калгаснай справы, каб сумелнікі перамаглі.

«Прыпамінаюцца рукі, калектывы, маюцца, парананыя, рукі, якія будуюць дамы, капаюць зямлю, аруць палі, вывозяць лес... Рабочыя, працавітыя рукі калгаснікаў. Няў

